

האם יש לאפריקה סיכוי?

נהר הדם - מסע אל לבה השבור של אפריקה

כתב: טים בוצ'ר, הוצאת עם עובד, סדרת עולמות

תרגמה מאנגלית: אורית הראל

300 עמודים

מחיר בחנויות: 88 ש"ח

מחיר מיוחד לקוראי טבע הדברים: 57 ש"ח כולל דמי משלוח

טלפון להזמנת הספר: 03-6288524

שבטים השלטת הרמטכ"ל גיוזף מובוטו ססה סקו על המדינה. עד מהרה הסתבר שהוא למד מן הבלגים את כל ההיבטים השלייליים של השלטון, והוסיף להם מן הרוע והיצירתיות שלו. 32 שנות שלטונו של מובוטו היו גרועות אף מימי השלטון הבלגי. פרט להרג של מיליונים, הוא שדד את המדינה ולא השקיע בפיתוח. מסילות הברזל והרכבות, בתי הספר והמרפאות וכל מבני הציבור שבנו הבלגים הלכו והתפוררו, ועמם גם החקלאות והמלאכות הזעירות. רק מכרות היהלומים והנחושת שהופעלו בידי זרים המשיכו לפעול ולשדוד את אוצרותיה של קונגו. ב-1997 הודח מובוטו, ובמקומו מונה לורן קבילה שעד מהרה התגלה אף הוא כעריץ חסר אחריות. ארבע שנים לאחר שעלה לשלטון נרצח לורן קבילה, ובמקומו מונה בנו גיוזף בן ה-29 השולט בקונגו עד היום והוא מושחת לא פחות מאביו. בשנים האחרונות מתרחשת בקונגו מלחמת אזרחים עקובה מדם, שבה משתתפים גם צבאות וארגוני מורדים מאוגנדה, רואנדה, אנגולה זימבבואה ונמיביה. במלחמה הזאת המכונה מלחמת העולם האפריקנית הראשונה נהרגו ב-20 השנים האחרונות יותר מחמישה מיליוני בני אדם, וקונגו נהרסה כמעט לחלוטין.

העולם כמובן שותק ואינו מתעניין בנעשה שם, והמלחמה נמשכת על אף שיחות השלום בין הצדדים השונים המשתתפים בה.

ספרו של טים בוצ'ר מרתק וכתוב בכישרון רב. ניכר בו שהוא אוהב וכואב את אפריקה שראה במסעו, אך הוא מציג בפנינו תעודה מחרידה ומנהרה שאין לה כל אור בקצה. טוב עשתה הוצאת עם עובד שבחרה לתרגם ספר זה לעברית. ספר מרתק זה קשה לקריאה וסוחף את הקורא למחוזות העוני, הרעב והעליבות של קונגו, שהם אפריקה במיעוט.

טים בוצ'ר שכתב את נהר הדם, הוא עיתונאי אנגלי הכותב בדיילי טלגרף, והיום הוא מוצב בירושלים. הוא חי שנים רבות ביבשת, ובעיקר בדרום אפריקה. בוצ'ר גילה עניין רב במסעות המגלים הגדולים של אפריקה, והחליט ללכת בעקבות הנרי מורטון סטנלי, עיתונאי אמריקני שהתפרסם כשחיפש ומצא את ליווינגסטון אחרי שהלה גילה את מקורות הנילוס והותיר להיסטוריה את שורת המחץ "ד"ר ליווינגסטון, אני מניח". לימים יצא סטנלי בראש משלחת גדולה והצליח לעבור את נהר הקונגו, הנהר הגדול באפריקה. סטנלי אמנם הצליח במשימתו, אך מאות מאנשיו מתו במסע המסוכן הזה. בוצ'ר החליט שעליו לחזור על מסעו של סטנלי, ובראשית המאה ה-21 הוא יצא למסע אף על פי שכל האנשים שסיבבו הזהירו אותו שהוא מסכן את חייו, שאין סיכוי בעולם שיצליח ושחבל על הזמן והכסף, וטוב יעשה אם ימצא מסע חלופי. אך בוצ'ר העקשן וקשה העורף יצא למסע הארוך והמסוכן ואף הצליח לבצע אותו בהצלחה. תיאור המסע אינו סיפור הרפתקה אלא סיפור של ארץ מתפוררת שאנשיה הבורים והעניים איבדו כל תקווה לעתיד טוב יותר.

ב-1870 השתלט ליאופולד מלך בלגיה על קונגו, מדינה ענקית ששטחה היום כמעט שני מיליוני קמ"ר וחצי ומספר תושביה 52 מיליון. הוא הפך אותה לנכס פרטי שלו וכוון משטר אימים, הגרוע במשטרים הקולוניאליים של אפריקה. אנשי ליאופולד הרגו מאות אלפים מתושבי קונגו, וכתרו את ידיהם של מאות אלפים נוספים, שלא הצליחו לספק את המכסה היומית של צמג הגומי. גם כשהפכה קונגו למושבה בלגית נמשכו בה הניצול, האכזריות ועבודות הכפייה.

ב-1960, אחרי 90 שנות קולוניאליזם אכזרי, קיבלה קונגו עצמאות, אך לא הייתה מוכנה לקראתה. אחרי מלחמות

ספרים אין-ספור נכתבו על אפריקה: ספרי מסעות והרפתקאות, ספרי מדע ומדע פופולרי, המתארים את החי, הצומח והתושבים של היבשת, ספרי היסטוריה, ספרות פוליטית וספרות יפה. יבשת אפריקה האקזוטית אינה מספקת רק עולם חי מופלא, גיונגלים וסוואנות, חופים נפלאים ונופים מרהיבים. לצד הלודגים המפוארים שבהם חיים התיירים ושאר אתרי התיירות אפריקה היא יבשת ענייה ועצובה. רוב תושביה של אפריקה שמדרום לסהרה, המכונה גם אפריקה השחורה, חיים בעוני ובבורות שאין כדוגמתם בשום יבשת אחרת.

המדינות המפותחות של אירופה ואמריקה שדדו את אפריקה וניצלו אותה בכל דרך אפשרית. תחילה בציד אדם חסר רחמים שסיפק עבדים לעולם הלבן והתרבותי. הניצודים ממערב אפריקה הגיעו לאירופה ולאמריקה ואלה שניצודו במזרח נמכרו בארצות ערב השונות.

כאשר החליטו הבריטים על ביטול העבדות הגיע תור הקולוניאליזם, ומדינות אירופה עטו על אפריקה כדי לבזוז את אוצרותיה ולהשתלט עליה. הקולוניאליזם באפריקה היה אף גרוע מתקופת סחר העבדים. עם תום הקולוניאליזם לאחר מאבקים עקובים מדם, שבהם נהרגו מיליוני אפריקנים, קיבלו מדינות אפריקה בזו אחר זו עצמאות.

העצמאות שקיבלו מדינות אפריקה במחצית המאה ה-20 ועד סופה, מצאה אותן עניות ולא מוכנות לשלטון עצמי. עד מהרה השתלטו על רבות ממדינות היבשת דיקטטורים מושחתים דוגמת אידי אמין באוגנדה, זיאן בל בוקסה ברפובליקה המרכז אפריקנית ומובוטו ססה בקונגו. הללו המשיכו לרצוח את נתיניהם ולמלא את כיסיהם, בעוד תושבי מדינותיהם מידרדרים והופכים לבורים ועניים יותר.